

שמיני* ג

הזהירות „בדברים אלו“ שאסרו חכמים משום „אל תשקצו את נפשותיכם“. ו- תמוה, אמאי שבק הרמב"ם איסור „אל תשקצו“ המפורש בקרא – „בכלל השרץ השורץ“ (איסור אכילת שרצים*) – ונקט האיסורים מדבריהם (גם) הם בכלל „אל תשקצו גו“?

גם אינו מובן סדר הדברים (וה- מעלות) שנמנו ברמב"ם – „מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו וממרק נפשו לשם הקב"ה“, דהיינו תחילה „קדושה“, ואח"כ „טהרה“, ורק לבסוף „ממרק נפשו“ – דלכאורה הול"ל בסדר הפוך, מן הקל אל הכבד: תחילה מירוק הנפש (שמש- מעו הסרת לכלוך), ואח"כ „טהרה יתי- רה“ (שמשמעה לא רק טהרה מטומאה, אלא תוספת טהרה, ע"ד חמש טבילות של הכה"ג ביום הכפורים), ואח"כ „קדו- שה“, שהיא למעלה מטהרה?

(7) וכן מפורש בקריט ספר (להמב"ט) כאן והנהיר בדבריהם מביא קדושה כו"ו. ע"ש.

(8) ויתירה מזו: בפשטות קאי הכתוב לא רק על איסור שרצים, אלא על כללות איסור מאכלות אסורות המבואר בפרשה, וכהמשך הכתובים (שם, מר"מ) „זאת תורת הבהמה גו' להבדיל בין הטמא גו' ובין החי הנאכלת גו'“.

(9) כמאמר „טהרה מביאה לידי כו' קדושה“ (ברייתא דרפ"ב – כהובא ברמב"ם – כדלקמן בפנים). וראה זח"ק קע, ב. ובכ"מ. ׀אולי י"ל שבלשוננו „טהרה יתירה“ כוונת ה- רמב"ם לדרגא עליונה יותר ב„טהרה“, שלמעלה

א. כתב הרמב"ם בסוף הל' מאכלות אסורות – לאחר שכותבי הדברים ש- אסרו חכמים מפני שהם „בכלל אלי תשקצו את נפשותיכם“ – „וכל הנזהר בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו וממרק נפשו לשם הקב"ה שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני“.

בפשטות, מקורו של הרמב"ם הוא מ- מקרא זה עצמו, שהרי הכתוב „והת- קדשתם והייתם קדושים“ בא בהמשך לאיסור „אל תשקצו את נפשותיכם גו'“, והוא נתינת טעם לו, כהתחלת הכתוב „כי אני ה'א והתקדשתם גו'“.

וצריך להבין: מפשטות לשון הרמב"ם „וכל הנזהר בדברים אלו“ משמע, ש- כוונתו (לא לכל הדברים והאיסורים ש- בהלכות מאכלות אסורות, אלא רק) ל- דברים אלו שנמנו בסמיכות לפני, והיי- נו שה„קדושה וטהרה יתירה“ באה ע"י

(*) וסיום רמב"ם הלכות מאכלות אסורות.

(1) פ"ז הל' לב.

(2) שם הכ"ט ואילך.

(3) כן מפורש ברמב"ם כאן (הכ"ט). וראה משנה למלך כאן הכ"ז רד"ה גרסינו) שדברים אלו הם רק איסור דרבנן. (וצע"ק לשון הרמב"ם בסהמ"צ מל"ת קעט בסופה) – ראה הדיעות באנציקלופדי"ת תלמו- דית מע' בל תשקצו (וש"נ).

(4) פרשתנו יא, מג.

(5) פרשתנו שם, מד.

(6) בגמ' (ברכות נג, ס"ב) הובא הכתוב „ו- התקדשתם והייתם קדושים גו'“ לענין מים ראשונים ואחרונים, אבל לא בנוגע לכל „דברים אלו“ שנמנו ברמב"ם.

(*) דלכל הגירסאות בברייתא זו „טהרה“ באה לפני „קדושה“ – פרטי שינויי הנוסחאות בברייתא ראה מס' סוטה עם שינויי נוסחאות (ירושלים, תשל"ט) בסופה.

בסוף — „להדמות בשכינה“: ומה טעם שינה הרמב"ם כאן, ומנה המעלות בסדר הפוך?

ב. ויש לומר הביאור בזה:

כוונת הרמב"ם כאן היא (לא רק לסיים הלכות אלו בדברי אגדה ומוסר כו', אלא בעיקר) להשיענו הלכה ב־אופן הזהירות בעניני כל תשקצו.

דהנה הדברים שאסרו חכמים ב„בל תשקצו“ הרי הם דברים „שנפש רוב בני אדם קיהה מהן . . מתאוננת מהם“¹⁶, וכיון שכן צריך להבין, מה ראו חכמים להזהיר בפירוט על ההמנעות מדברים אלו, כאשר בלאו הכי טבע רוב בני אדם להתרחק מהם?¹⁷

[ודוחק לומר, שזהו רק בשביל מיעוט בני אדם שאין חשים לשקץ את עצמם, היפך טבע הגוף — ובפרט שהתורה¹⁸ על הרוב תדברי¹⁹].

ויש לומר, שזהו שמשמיענו הרמב"ם בהלכה זו, שכוונת האדם בזהירותו ב־

וביותר תמוה: פסוק זה ד„והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני“ הובא ב־רמב"ם גם בסוף הלכות טומאת אוכלין²⁰ לענין אכילת חולין בטהרה²¹, וז"ל: „ודבר זה (אכילת חולין בטהרה) קדושה יתירה היא ודרך חסידות שיהי' נבדל אדם ופורש משאר העם כו' שהפרישות מביאה לידי טהרת הגוף ממעשים הרעים, וטהרת הגוף מביאה לידי קדושת הנפש מן הדעות הרעות וקדושת הנפש גורמת להדמות בשכינה שנאמר²² והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה' מקדשכם“ — הרי שכאן אכן מנה ה־רמב"ם המעלות כפי סדרן: תחילה „פרישות“, אח"כ „טהרה“, ואח"כ „קדושה“ [ש־זהו בהתאם לסדרם בברייתא²³ דרפכ"י (בגירסת הירושלמי²⁴), וכ"ה גירסת ה־רי"ף בבבלי²⁵], „פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי קדושה“²⁶, ול־

מקדושה (עי' ד"ה ה' לי בעוזרי בלקוית שמע"צ צ), א. מאמרי אדהאמ"צ שמע"צ (ע' אתיקת ואילך). ועוד.

10 פט"ז ה"ב.

11 ראה גם תוד"ה טמא חולין ב, ב (הובא במשנה למלך לרמב"ם שם). וראה תדבאר רפטי.

12 צירוף שני כתובים — פרשתנו יא, מד': אמור כא, ח.

13 (ע"ז כ, ב. ושי"ג) — שזהו מקורו דהרמב"ם, כמ"ש בכס"מ שם.

14 שקלים ספ"ג (הובא גם ברי"ף ע"ז שם. כס"מ לרמב"ם שם) — אלא ששם לא הובא „פרישות מביאה לידי טהרה“.

15 ע"ז שם.

(*) גם בקדושים (כ, ז) נאמר „והתקדשתם והייתם קדושים“, אבל בלי הסיוע „כי קדוש אני“ — אבל י"ל שכוונת הרמב"ם ב"כ קדוש גוף (לא לסיום הכתוב דפרשתנו, אלא לזשון הכתוב דפ' אמור שם „כי קדוש אני ה' מקדשכם“).

16 ל' הרמב"ם כאן הכ"ט.

17 להעיר מאיסור דם שנפשו של אדם קצה ממנו (משנה מכות כג, ריש ע"ב. רש"י עה"ת פ' ראה יב, כה). אבל שם מובן ע"פ מחז"ל (ספרי (ורש"י) פ' ראה שם, כג) שהיו שטופים בדם (וראה לקו"ש חיד' ע' 47 שאינה פלוגתא במציאות. ע"ש).

כן להעיר ממפרשים (רע"ב. רש"י (ריב"ן). ועוד) למשנה סוף מכות (שם) „לפיכך הרבה להם תומצ' כגון פרשת שקצים ורמשים כדי להרבות שכר כשהן בדלים מהם אע"פ שבלאו הכי לא היו אוכלין אותן שנפשו של אדם קצה בהן“. אבל צ"ע אם שייך לומר כן באיסורים דרבנן. ואכ"מ.

18 מר"ג ח"ג פל"ד.

19 להעיר שבאיסור כל תשקצו „לא אולין בתר רובא דעלמא אלא בתר כל חד וחד“, דגם דבר המאוס לרוב עלמא שרי למי שדעתו יפה ואין נפשו קצה בו (פרי"ח ייד ספ"ד סק"ג).

דברים אלו צריכה להיות לא (רק) מפני שכן ראוי לבן אדם להתנהג (מצד טבע גופו), אלא מפני ש"הנזהר בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו ומ"מרק נפשו לשם הקב"ה", היינו שזה נוגע לקדושת וטהרת הנפש.

דאע"פ שנקיון גשמי הוא דבר טפל, לכאורה (וכפרט לגבי נקיות וטהרה רוחנית) – וכמבואר גם במורה נבוכים²⁰ ש"נקיון הבגדים ורחיצת הגוף וסלוק הלכלוכים גם זה ממטרות התורה הזו, אבל לאחר טהור המעשים וטהור הלב מן ההשקפות המטמאות והמדות המטמאות . . המטרה הראשונית צמצום התאוות, ונקיון החיצוניות אחר נקיון ה"פנימיות" – מ"מ, "נקיון החיצוניות" נוגע גם ל"נקיון הפנימיות", כי ע"י שהאדם נזהר בדברים אלו, מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו" (משום שנקיון גשמי מכ"שיר את האדם ועושה אותו כלי יותר ל"רוחניות ודקות נשמתיות).

ועפ"ז יש לבאר גם הטעם שהרמב"ם מנה את המעלות בסדר הפוך – קדושה, טהרה ו"ממרק נפשו":

בזה מרמז הרמב"ם, שלא זו בלבד ש"נקיון החיצוניות" נוגע ל"נקיון הפנימיות", אלא עוד זאת, דככל שהאדם מתעלה לדרגא נעלית יותר בקדושה, נדרשת ממנו נקיות יותר גדולה. ע"ד "ת"ח שנמצא רבב על בגדו כו"²¹, "של בנאין (ת"ח) מצד אחד ושל בור משני צדדין"²², שמה מוכן, שכאשר מתעלה

לדרגא נעלית יותר ב"תלמיד חכם" ("קדושה") נדרשת ממנו נקיות ("טהרה") גדולה יותר, גם מענינים שלפני זה לא היו נחשבים אצלו כ"רבב".

וזהו כוונת הרמב"ם בדיוק לשונו "מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו ומ"מרק נפשו כו" – שבהגיעה למצב של קדושה יתירה, צריכה הנפש ענין של "טהרה" מחודשת, ולא עוד אלא שצ"ל "ממרק נפשו".

ג. אבל עדיין יש להבין דיוק לשון הרמב"ם, (וממרק נפשו) לשם הקב"ה – מהי הכוונה בהוספה זו?

גם צריך ביאור בכמה שינויים בין לשון הרמב"ם כאן ללשונו בהל' טומאת אוכלין שם:

(א) בהל' טומאת אוכלין מפרש הרמב"ם ענין של "טהרה" ו"קדושה" – "טהרת הגוף ממעשים הרעים . . קדושת הנפש מן הדעות הרעות", ואילו כאן (בהלכות מאכלות אסורות שקדמו²⁴ ל"הלכות טומאת אוכלין) סתם "מביא קדושה וטהרה כו". ולאידך – כאן מוסיף ("קדושה וטהרה) יתירה".

(ב) כאן מדייק הרמב"ם, כנ"ל – ("וממרק נפשו) לשם הקב"ה", ואילו בסוף הל' טומאת אוכלין כותב "להדמות בשכינה".

(ג) בשני המקומות לא הסתפק הרמב"ם בהבאת הכתוב, והתקדשתם ו"הייתם קדושים", אלא הביא גם סיום הכתוב, "כי קדוש אני"²⁵. אבל בשינוי:

(20) שם פליג בסופו (הערתקת הלשון בפנים היא ע"פ תרגום קאפח).

(21) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שכג, רע"א. ועוד.

(22) שבת קיד, א.

(23) שבת שם, ממשנה מקואות פ"ט מ"ז.

(24) ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ו.

(25) ויש לומר הטעם ע"פ דברי הרמב"ם בספר המצות (שרשים שורש ד), שהכתוב, והתקדשתם והייתם קדושים הוא מן "הצויים הכלליים", צויים לקיים כל התורה, כאלו יאמר ה' קדוש בעשותך כל

קדוש אני – כשם שאני קדוש כך אתם
(תהיו) קדושים²⁷.

ד. ויש לומר הביאור בכל זה:

בהוספת התיבות „(וממק נפשו) לשם הקב"ה" כוונת הרמב"ם לרמוז על עילוי מיוחד בעבודת השם הנפעל ע"י שהאדם „נזהר בדברים אלו". והיינו, דכאשר האדם מתנהג בדברים אלו לא לפי שכן מחייב טבע גופו ונפשו אלא לפי שכן הזהירו חכמים²⁸, ה"ז מורה שכללות עבודתו היא רק „לשם הקב"ה" בלבד, השלימות בעבודת ה' „לשמה"²⁹.

(27) ועד"ז הוא בויק"ר ר"פ קדושים (פכ"ד, ד. וראה תנחומא שם ב. תנחומא באכער שם ב. ד.). ובת"כ שם „מחקה למלך" (וכפירוש הקרבן אהרן שם). וראה רש"י פרשתנו כאן.

(28) דלשון „וכל הנזהר" משמע זהירות מיוחדת מחמת ציווי כו', בדבר הבא מחמת טבע הגוף לא שייך כ"כ לשון „זהירות".

(29) י"ל שזהו למעלה גמ, מהעובד מאהבה, שאינה לשם שכר (אפילו השכר דעוה"ב), אלא ש„עושה את האמת מפני שהוא אמת" (רמב"ם הל' תשובה פ"י ה"א וב'). – כי עדיין אין מוכרח שעבודתו היא רק „לשם הקב"ה", כמובן מזה גופא שנקראת בשם „אהבה", והרי כל אהבה חוזרת אל האוהב (ראה ד"ה כי נער ישראל תרס"ז – המשך תרס"ז בהוספות (בהוצאת תנש"א – ע' תקע"ז), ובלשון אדה"ז „יש מי שאוהב" (תרי"א בהוספות קיד, ד. ועוד. וראה תניא פליה (מד, סע"א ואילך)). ובפשטות, שמטרתו היא „שתהא נפשו קשורה באהבת ה'" (לי הרמב"ם שם ה"ג), והיינו לשם שלימות נפשו, משאי"כ בעבודה „לשם הקב"ה" אין האדם חושב אודות תועלת עצמו כללי, אלא רק ע"ד רצונו של הקב"ה (וראה לעיל ע' 45 בענין „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני").

(*) ע"ד המבואר בענין לימוד התורה לשמה, ששלימותו אינו אפילו הלימוד. כדי לקשר נפשו לה" (לי התניא פ"ה מפע"ח) אלא שהלימוד הוא לשם התורה עצמה, להמשיך אוא"ס בתורה כו' (לקו"ט מטע" צא, ד. ובכ"מ).

כאן מביא רק „כי קדוש אני", ואילו בהל' טומאת אוכלין מוסיף (ומצטרף מ' מקום אחר³⁰) את התיבות „(כי קדוש אני) ה' מקדשכם"?

ובפרט שלפי תוכן הענין – לכאורה, איפכא מסתברא: כאן מדייק הרמב"ם (כנ"ל) „מביא קדושה וטהרה יתירה ל' נפשו", ובהל' טומאת אוכלין מוסיף הרמב"ם ש„קדושת הנפש גורמת להדמות בשכינה" (וע"ז מסיים „שנאמר והתקדש" תם גו").

ועפ"ז: כאן שההדגשה היא על „קדו-
שה . . יתירה" ה"ל להביא „כי . . אני ה'
מקדשכם" (היינו קדושה) (וטהרה) יתירה
הבאה מלמעלה). ובסוף הל' טומאת אוכל-
ין שההדגשה היא שהאדם מגיע למצב
של „להדמות בשכינה", ה' די להביא
„כי קדוש אני", שזהו הענין ד„להדמות
בשכינה", שהאדם מקדש את עצמו כדי
להדמות בשכינה „(כי קדוש אני)", וכד-
איתא בתו"כ כאן „והייתם קדושים כי

מה שצויתך ונזהר מכל מה שהזהרתיך ממנו . .
ולשון ספרי (ע"פ שלח טו, מ) והייתם קדושים זו
קדושת מצות" [ובמורה נבוכים (שם פל"ג. פמ"ז)
הביא גם מספרא, והתקדשתם והייתם קדושים זו
קדושת מצות"]. ונמצא ש„והתקדשתם והייתם
קדושים" הוא (א) לשון ציווי, (ב) קאי על כל מצוות
התורה.

ולכן מביא הרמב"ם (כאן ובסוף הל' טומאת
אוכלין) גם „כי קדוש אני", כי בסיום הכתוב גרמו
עוד ענין (נוסף על הציווי הכולל) – „(והתקדשתם)
והייתם קדושים כי קדוש אני" – לשון הבטחה, וקאי
על הקדושה יתירה הנמשכת על נפש האדם כאשר
מקדש את עצמו בעניני „אל תשקצו גוי" (וכן אפילו
ע"י אכילת חולין בטהרה).

(26) ראה הערה 12.

(*) וראה יומא לט, א (תניא ספכ"ז). אלא ששם
קאי על ה„מקדש את עצמו" בכלל.

ביאור הענין:

קיימת רק כאשר הוא בא לאחר, נקיון הפנימיות.

ולכאורה, הרי „נקיון החיצוניות” מכ- שיר את האדם להיות כלי יותר לרוח- ניות (כנ"ל), וכמפורש בברייתא דרפכ"י הנ"ל „נקיות מביאה לידי פרישות”³⁰.

וע"פ משנת"ל יש לבאר, שכאן כוונת הרמב"ם היא ל„מטרת התורה” בציווי על דברים אלו, ששלימות המטרה היא כ- אשר הזהירות בדברים אלו אינה רק לשם הנקיון בפועל (שזה מחוייב גם מצד טבע האנושי), ואפילו לא כדי שהאדם יהי יותר כלי לשלימות רוחנית („נקיון הפנימיות”), אלא שגם „נקיון החיצוניות” יהי אך ורק מפני ציווי ה' (ע"י חכמי התורה); ורגש זה בא רק ל- אחרי „נקיון הפנימיות”, דאימתי יכול להרגיש בענינים גופניים וטבעיים ש- עושה אותם רק מפני ציווי ה', ה"ז רק לאחר שיש בו „נקיון הפנימיות”, טהרה מוחלטת מדעות ומדות בלתי רצויות כו', שאז שייך שיגיע ל„מטרת התורה” ב- „נקיון החיצוניות”.

ו. והוה גם ביאור החילוק בין דברי הרמב"ם בסוף הל' טומאת אוכלין ל- דבריו כאן בסוף הל' מאכלות אסורות:

אכילת חולין בטהרה (שבזה מדובר בסוף הל' טומאת אוכלין) הוא ענין הפרישות, שהיא ראשית העבודה, וע"ז כותב הרמב"ם שע"י פרישות זו יעלה האדם מחיל אל חיל, „פרישות מביאה לידי טהרת הגוף ממעשים הרעים ו- טהרת הגוף מביאה לידי קדושת הנפש מן הדעות הרעות, וקדושת הנפש גורמת

זה שהאדם עובד השם בשאר עניני תורה ומצוות” (הן דאורייתא והן דרבנן) ועושה אותם מפני שכן ציווה הקב"ה, עדיין אינה הוכחה ברורה שעבודתו היא „לשמה” ממש, שאינו חושב אודות עצמו אלא רק „לשם הקב"ה”, כי אפשר שה- טעם שמקיים מצוה פלונית רק „לשמה” הוא משום שעדיין לא הגיע לידי כך שירגיש ההכרח בתועלת המצוה ולכן מ- קיים הדבר מפני שכך גזר השם; לא מיבעי בקיום החוקים, שקיומם הוא רק מפני ש„חוקה חקקתי גזרה גזרתי”, אלא אפילו במצוות שיש להן טעם ותועלת, הרי כיון שאינם דברים מוכרחים (מצד טבע גופו), אפשר שעדיין אינו מרגיש ההכרח והתועלת שבהן, ומקיים רק „לשם הקב"ה”.

ורק כאשר גם בדברים אלה שהזחי- רות בהן מחוייבת מצד טבע גופו הרי הוא זהיר מפני שכן ציוו חכמים, הרי זה מפני שכולו מסור ונתון לרצון השם, וכל עבודתו בכל עניניו היא רק „לשם הקב"ה” בלבד.

ויש לומר, שזהו גם עומק כוונת ה- רמב"ם במ"ש „וממך נפשו לשם הקב"ה”, שאין כוונתו למירוק מדברים רעים, אלא שהאדם מטהר את עצמו מכל רגש של „ישות” ו„מציאות”, עד שבעבו- דתו יורגש — שעושה הכל „לשם הקב"ה” בלבד.

ה. עפ"ז יש להוסיף ביאור בדברי ה- רמב"ם במורה נבוכים הנ"ל, ש„נקיון החיצוניות” (בא) אחר נקיון הפנימיות „(לאחר טהור המעשים וטהור הלב כו'”). ומשמעות הענין היא, שהחילוק בין „נקיון הפנימיות” ו„נקיון החיצוניות” הוא לא רק חילוק בין עיקר וטפל, אלא יש בו גם ענין של קדימה ואיחור, ש„מטרת התורה” בענין „נקיון החיצוניות” מת-

30 בפרש"י (ע"ז שם) ועוד, דקאי על נקיות

רוחנית, „נקי באין חטא”. אבל לכאורה לא בא לשלול נקיות כפשוטה. וראה תפא"י סוף סוטה.

הכתוב לראי' על כך ש"קדושת הנפש גורמת להדמות בשכינה", לכן הביא גם הסיום "כי קדוש אני ה' מקדשכם", שע"י שהקב"ה מקדש את האדם בקדושתו ית', נעשה האדם "דומה לשכינה"³¹.

ז. ע"פ כל הנ"ל יש לבאר בעומק יותר הטעם שהקדים הרמב"ם קדושה לטהרה (אף שבכלל קדושה היא למעלה מטהרה):

ככל שהאדם מתקרב להקב"ה יותר ה"ה מתבטל יותר ממציותיו. וכמו ב- עמדו לפני המלך, שעצם הדבר שהאדם מרגיש את עצמו ל"מציות", ואינו ב- תכלית הביטול לפניו, כמרידה במלך יחשב. וכמאמר³² שגם מאן ד"מחוי לי' במחוג . . קמי מלכא" חייב מיתה. וכן הוא בעבודת השם, דדוקא כאשר האדם מתעלה בעבודתו, ומרגיש את עצמו כ- עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, אזי מרגיש את הצורך למרק את עצמו ולטהר עצמו יותר ויותר מכל רגש של מציאות³³.

וזה מרומז בדברי הרמב"ם, ד"כל ה- נזהר בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו וממרק נפשו לשם הקב"ה", דככל שמתקרב אל הקב"ה ("קדושה") מרגיש את הנחיצות לטהר ולמרק את נפשו מ"מציות", עד שמגיע למצב שכל עניניו הם רק "לשם הקב"ה".

(משיחת ש"פ תז"מ תשמ"ח)

להדמות בשכינה" (ולכן מפרט הרמב"ם עניניו של המעלות דטהרה וקדושה):

אבל כאן בסוף הל' מאכלות אסורות, המדובר במעלת "נקיון החיצוניות" הבא לאחר "נקיון הפנימיות", דהיינו לאחר ששכר טיהר את גופו ממעשים רעים וקידש את נפשו מדעות הרעות (וכדיוק לשון הרמב"ם כאן "מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו"), ועוד זאת, שאף הגיע "להדמות בשכינה" – ומ"מ, לאחר כל מעלות אלו יתכן, שעבודתו אינה "לשם הקב"ה" בלבד, אלא מפני התועלת ל- עצמו, שהוא רוצה להגיע לידי שלימות, עד שיהי' "דומה לשכינה".

אבל שלימות העבודה היא כאשר "מ- מרק נפשו (רק) לשם הקב"ה", מבלי ל- ח- שוב אודות שלימות עצמי³⁴; שההוכחה הגמורה לכך היא דוקא כאשר כך הוא אופן זהירותו בדברים אלה שחכמים אסרו משום כל תשקצו, כנ"ל באורך.

ובזה מובן גם החילוק בנוגע להבאת סיום הכתוב: אין כוונת הרמב"ם כאן בהביאו סיום הכתוב "כי קדוש אני", שהאדם מקדש את עצמו מפני שרוצה "להדמות בשכינה" (שדבר זה לא נזכר כלל ברמב"ם כאן), אלא שבעבודתו יורגש רק הענין ד"כי קדוש אני" (קדו- שתו של הקב"ה, שלמעלה מקדושת ה- אדם, "והתקדשתם והייתם קדושים") – "לשם הקב"ה".

ולכן לא הביא הרמב"ם כאן "כי קדוש אני" ה' מקדשכם" (כמו שהביא ב- הל' טומאת אוכלין), כי "מקדשכם" פירו- שו זה שהקב"ה מקדש את האדם, וכוונת הרמב"ם כאן (בהבאת סיום הכתוב) היא לא תוספת הקדושה בהאדם, אלא שעבר- דתו היא באופן של "ממרק נפשו לשם הקב"ה" (ולא בשביל שלימות עצמו).

[משא"כ בהל' טומאת אוכלין שמביא

(31) היינו שלא רק שכוונת האדם העובד עבודתו היא להדמות לשכינה, אלא שע"י שהקב"ה מקדש אותו בקדושתו ית' נעשה כן בפועל, שנדמה לשכינה כביכול.

(32) חגיגה ה, ב. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1050 הערה 13.

(33) ראה באריכה לקו"ש חכ"ה ע' 15 ואילך.

אייר

ודם (אף שגם רפואת רופא בוי"ד באה מהקב"ה, שנתן „רשות (וכח) לרופא לרפאות“):

רפואת בשר ודם מועלת (בדרך כללי) רק „מכאן ולהבא“ [כמבואר בגמ' החילוק בין התרת נדרים ע"י חכם ש"עוקר את הנדר מעיקרו", ורפואת מום ע"י רופא ש"אינו מרפא אלא מכאן ול-הבא"], משא"כ רפואת הקב"ה (כיון שאור פנה הוא „לא אשים עליך (מלכתחילה)“ עוקרת את החולי כאילו לא הי' מעולם).

יתירה מזו: בצפצפי⁶ מבואר שגם ב-רפואת בשר ודם „יש ב' מיני רפואות א' מכאן ולהבא . . וא' למפרע“ . אבל מ"מ יש חידוש ברפואת הקב"ה גם לגבי ה-רפואה שהיא „למפרע“ — כי זה שיכולה להיות רפואה (ע"י בוי"ד) באופן שפועלת „למפרע“ הי"ז רק משום „שהרפואה היא רק לברר⁷, כלומר, שע"י הרפואה נת-ברר שלא הי' מום מלכתחילה, אבל אם

א. איתא בספרים⁸ ש„אייר“ הוא ר"ת — „אני ה' רופאך“, דהיינו שחודש זה מסוגל לענין הרפואה.

והנה בענין הרפואה גופא יש כמה אופנים, וכאן מודגש שהרפואה ד„אייר“ שייכת ל„אני ה' רופאך“, רפואת הקב"ה דייקא, שהחידוש ברפואה זו מפורש ב-כתובי — „כל המחלה גו' לא אשים עליך כי אני ה' רופאך“, היינו שהקב"ה מונע שהחולי יבוא על האדם מלכתחילה [ע"ד דברי הרמב"ם⁹ שאם האדם זהיר כדבעי במאכלו וכו' ע"פ ההנהגות ה-מבוארות בהל' דעות שלו „אני ערב לו שאינו בא לידי חולי כל ימיו“].

ויש להוסיף, שהחידוש ברפואת הקב"ה הוא לא רק בזה שהיא מונעת את בוא החולי, אלא שגם כאשר הנהגת ה-אדם גרמה שבא עליו חולי, הנה כאשר רפואתו באה מ„אני ה' רופאך“, הרי הוא באופן אחר לגמרי מרפואת רופא בשר

(6) ברכות ט, סע"א. ב"ק פה, א. שר"ע יו"ד ר"ס שלו. וראה ט"ז שם.

(7) ראה לקמן בפנים מהצפצפי.

(8) כתובות עד, ב.

(9) ראה רש"י בשלח שם בפ"י הראשון מ-מדרשו) „ואם אשים הרי הוא כלא הושמה כי אני ה' רופאך“, ובחזקת מהרש"א (סנהדרין שם) דהיינו מפני שברפואת הקב"ה לא נשאר שום רושם מהמכה. וראה זח"ג (בהשמטות) דש, סע"ב. אוה"ת לנ"ך ע' שם. לקריש חט"י ע' 515-6.

(10) על הרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב בסופה (ועד"ז בהל' אישות פ"ז ה"ט. ועוד) — ומציין לתוס' בכורות לח, ב. ע"ש.

(11) ל' הצפצפי הל' אישות שם. וראה תוס' בכורות שם.

(1) ראה ח' חת"ס לשבת קמז, ב. שער יששכר (להרחיץ כ"י ממונקאטש) מאמר אייר ס"ג (בשם סה"ק).

ואף ש„אייר“ הוא בב' יודי"ן דוקא (שוע"א ה"ע סקצי סכ"ג. רמ"א שם ס"ז ובני"ב) — י"ל כי בהברה נשמעת רק יו"ד אחת. וראה שער יששכר שם ע"ד הקבלה. שיחת ש"פ קדושים תשד"מ. ואכ"מ.

(2) בשלח טו, כו.

(3) ראה חת"ס שם (ומפרש עפ"י דברי הגמ' שם „כולהו שקייני (משקין לרפואה. רש"י) מדיבחה (פסח) ועד עצרתא מעלו“). בני יששכר מאמרי חדש אייר מאמר א. שער יששכר שם. ועוד.

(4) רש"י שם (לפי פשוטו). וראה ברכות ה, א. סנהדרין קא, א: אם תשמע לא אשים.

(5) הל' דעות פ"ד ה"כ.